

Nuoret Kriitikot

Atte Rautanen

Muuri välissämme – Eriarvoiset esteet tiellämme

Eletään 1980-luvun puoltaväliä. Saksa on jaettu demokraattiseen, rikkaaseen Länsi-Saksaan ja Itä-Saksan köyhään kommunistidiktatuuriin. Koko Saksan pääkaupunki Berliini sijaitsee Itä-Saksassa, ja sen länsiosaa ympäröi Berliinin muuri. Surullisenkuuluisa muuri pystytettiin estämään itä-saksalaisten muuttovirta länteen paremman elämän toivossa.

17-vuotias Anna on asunut koko ikänsä Länsi-Saksassa. Kuultuaan Länsi-Berliinin vilkkaasta yöelämästä hän osallistuu kirkon järjestämälle vierailuille Berliiniin, johon sisältyy myös vierailu idässä ja tutustuminen siellä asuviin nuoriin.

Itä-Berliinin opiskelijavaihdossa hän tapaa Philipin. Hän on komea nuori mies, joka kapinoi avoimesti Stasia - Itä-Saksaa terrorimaisesti valvovaa, salaista poliisia - vastaan. Anna ja Philip rakastuvat toisiinsa ja yrittävät tavata toisensa yhä uudelleen Itä-Berliinissä, mistä Philip ei pääse poistumaan. Mutta voiko nuorten rakkaus kukoistaa, kun sen tiellä seisovat Berliinin muuri ja vainoharhainen Stasi?

Nuorille suunnatut romanttiset elokuvat on tyypillisesti sijoitettu nykyhetkeen. Kun ajattelemme muun muassa suomalaista Auroraa, japanilaista Your Namea tai 90-luvun amerikkalaishittiä Romeo + Julietia, näitä elokuvia yhdistää nuoren rakkauden sitominen moderniin aikakauteen, sen estetiikkaan ja teknologiaan.

Muuri välissämme erottuu nuorten romanttisten elokuvien massasta asettamalla tapahtumapaikan ja -ajan historiaan. Historiallista draamaa onkin pidetty enemmän aikuisten kuin nuorten genrenä, mutta Muuri välissämme osoittaa, että tämä genre soveltuu oivasti myös nuorille katsojille.

Päätös sijoittaa elokuva Saksan kylmän sodan aikaisen historian jännittyneeseen tilaan sopii mielestäni oikein hyvin elokuvan tarinaan kahden nuoren siirtymästä aikuisuuteen. Sekä Anna että Philip kaipaavat vapautta tavata toisiaan, mutta olosuhteet joihin he eivät pysty vaikuttamaan rajoittavat heidän oikeutta tavata toisiaan.

Tuota olosuhdetta ylläpitää Itä-Saksan salainen poliisi, jonka vaikutusvalta Itä-Berliinissä tulee elokuvassa vahvasti esille. Elokuvan mieleenpainuvimmat kohtaukset ovatkin niitä, joissa Anna joutuu tekemisiin viranomaisien kanssa rajaa ylittäessä. Nämä

kohtaukset sijoittuvat usein ahtaisiin tiloihin, jotka luovat tilanteeseen myös hyvin klaustrofobisen ja tukahduttavan tunnelman.

Elokuva luo muutenkin visuaalisesti vahvan kontrastin idän ja lännen välille. Itä-Berliini on kuvattu melkein aavekaupunkina, jossa ei juurikaan ole elämää. Puistot ja metsät ovat autioita. Kaduilla kävelevät ihmiset ovat lähestulkoon aina joko aktiivisesti poistumassa maasta tai mahdollisia salaisen poliisin agentteja. Länsi-Saksa ei saa läheskään yhtä paljon ruutuaikaa, mutta Annan koulun piha vilisee oppilaita päivän päätteeksi. Ihmiset viettävät aikaa ulkona huolettomasti ilman pelkoa. Värimaailmakin on lännessä lämpimämpi kuin kolkossa idässä.

Miljöötä tarkastellessa on kiinnostavaa huomioida Annan ja Philipin kotielämä. Annan perhe asuu 1980-luku huomioon ottaen modernissa kodissa. Hänen vanhempansa ovat hyvätuloisia, ja dialogin perusteella perhe matkustaa paljon ympäri Saksaa ja Eurooppaa.

Philipin koti huomioidaan olevan itä-saksalaiseksi yllättävän mukava, ja perhe omistaa suuren määrän kirjoja, joista osa on maan hallinnon kieltämiä. Philipin ystävä Ina käy usein tämän luona lukemassa, sillä hänen kotoaan ei löydy muuta kuin kolme kirjaa, kaikki kommunismiin liittyviä.

Inan ja Philipin ystävyys tuokin esille mielenkiintoisella tavalla, kuinka etuoikeutettu nuori Philip on maan kurjasta tilanteesta huolimatta. Toisin kuin Inan, Stasi ja maan nuorisjärjestöt ovat jättäneet hänet rauhaan, eikä hänen perhe ole joutunut kärsimään samalla tavalla kuin Inan, vaikka Philip rehvakkaasti vastustaa salaista poliisia.

Kun ottaa huomioon kuinka elokuva nostaa esille Philipin suhteellisen hyvän asemaa kotimaassaan, on erikoista nähdä miten Annan asemaa länsi-saksalaisena ei huomioida elokuvassa samalla tavalla. Molemmille nuorille vapaus merkitsee mahdollisuutta viettää aikaa toistensa kanssa, mutta Philipille se merkitsee myös poispääsyä tukahduttavasta ympäristöstä.

Häneen verrattuna Anna on hyvinkin etuoikeutettu nuori, jolle este Philipin edessä ei ole niinkään Stasi vaan hänen vanhempansa. He, varsinkin Annan äiti, ovat vastahakoisia päästämään tyttärtään vierailulle Itä-Saksaan hyvin ymmärrettävistä syistä. Philipin tilanteeseen verrattuna Annan kiukuttelu vanhemmilleen tuo esille, miten eri asemissa nämä nuoret ovat. Asetelma olisi erilainen, jos Annan vanhemmat eivät olisi niin rakastavaisia kuin mitä he elokuvassa ovat, mutta tämän takia elokuvan päähenkilöistä vain Philipin matka tuntuu merkittävältä.